

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Celoštátne kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

17. ročník, školský rok 2024/25

Testové úlohy pre kategóriu D (8. ročník ZŠ a 3. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Pozorne si prečítajte nasledovný text a nájdite v ňom štyri chyby. Zapište ich do odpovedového hárka a doplňte tam aj správne, opravené znenie. Na poradí zapísaných chýb nezáleží. Zvýraznené slová a čísllice sú správne a nie je možné ich meniť.

V roku **1777** sa v **Uhorsku** zaviedla reforma škôl vydaním dokumentu *Ratio educationibus*. Pedagogická časť **obsahovala** aj normy pre telesnú výchovu. Učitelia pri nej nemuseli rešpektovať vekové hranice a škola mala zabezpečiť ihriská – jedno pri škole a druhé pri vode. **Autorom pedagogickej časti** bol zrejme Adam Ferdinand Kollár.

2.* Športovým aktivitám sa nevyhýbali ani predstavitelia slovenského národného života v 19. storočí. Z ponúknutých možností vyberte tú, ktorej sa s úspechmi venovali Viliam Paulíny-Tóth a Janko Kráľ. Správnu možnosť zapište do odpovedového hárka. Na streleckom terči vidíte skoky cez prekážky.

- a) športovej streľbe
- b) skákaníu cez prekážky na koni
- c) šermu

3.* Vytvorte správne dvojice z osobností a oblasti/aktivity, ktorým sa venovali v oblasti športu a telesnej výchovy. Do odpovedového hárka zapište len správne kombinácie písmen a čísel.

a) Karol Kuzmány (na obr.)	1) 1. dostihy na území Slovenska
b) gróf J. Hunyady	2) prvopočiatky turistiky na našom území
c) Ferdinand de Martinengo	3) priekopník horolezectva
d) David Frölich	4) založenie <i>Spolku všeobecnej vzdelanosti</i>
e) Beata Laska-Kóscielecka	5) založenie 1. telocvičného a šermiarskeho ústavu na Slovensku

4.* Prvý moderný športový klub na území Slovenska vznikol v Bratislave roku 1862 a bol známy pod skratkou PHE. Ktorému športu sa venoval? Vyberte z nasledujúcich možností jednu správnu a zapište ju do odpovedového hárka.

basketbal, veslovanie, volejbal

5.* Vznik Rakúska-Uhorska v roku 1867 sa odrazil aj v športovom a telovýchovnom hnutí na jeho území. Rozhodnite, či sú uvedené tvrdenia pravdivé alebo nepravdivé. Správnu odpoveď áno/nie označte (zakrúžkujte) v odpovedňovom hárku.

- a) Podnetom pre rozvoj telovýchovy a športu boli aj porážky vo vojnách s Talianskom a Pruskom.
- b) V slovenskom prostredí sa presadzoval skôr telovýchovný ako športový smer.
- c) Prvé snahy založiť na Slovensku telovýchovný spolok Sokol sa udiali v Revúcej v roku 1868.
- d) Telocvičná slovenská jednota Sokol vznikla v roku 1896 v Budapešti.
- e) Športové spolky a kluby v uhorskej časti monarchie boli využívané aj ako prostriedky šírenia maďarizácie.

6.* V prvých rokoch moderného olympijského hnutia sa uplatňovala idea tzv. športovej geografie. Do odpovedňového hárka zapíšte iba písmeno, ktoré je pri správnej možnosti vysvetľujúcej túto ideu.

- a) Športová geografia sa na počiatku moderného olympijského hnutia venovala popisovaniu prepojení medzi športoviskami.
- b) Vyspelé športové národy majú právo na samostatnú účasť bez ohľadu na štátnu suverenitu.
- c) Ani vyspelé športové národy nemajú právo na samostatnú účasť, ak nemajú štátnu suverenitu.

7.* Ktorú významnú osobnosť slovenského národného života (na obrázku) považujeme za nášho prvého cyklistu? Do odpovedňového hárka zapíšte jeho meno a priezvisko. Pomôžte si aj obrázkom kaštieľa z jeho rodnej obce.

8.* Významným prvkom prezentácie olympijských hier sa stali aj olympijské piktogramy, ktoré niekedy odrážajú aj kultúru usporiadateľskej krajiny. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

- a) V ktorom roku boli tieto piktogramy prvýkrát použité a v ktorej krajine/štáte sa vtedy konali olympijské hry?
- b) V ktorom roku dostali piktogramy svoju modernú podobu?

9.* Uvedte, na ktorej olympiáde sa prvýkrát v modernej histórii predstavila samostatná slovenská výprava. Do odpoveďového hárka zapíšte rok, krajinu/štát, mesto, v ktorom sa konala, a typ olympiády (letná/zimná).

Pomôžte si aj obrázkom, na ktorom vidíte prvé a posledné písmeno mesta, v ktorom sa táto olympiáda konala.

10.* Rozhodnite, či sú uvedené tvrdenia pravdivé alebo nepravdivé. Správnu odpoveď *áno/nie* označte (zakrúžkujte) v odpoveďovom hárku.

- a) Slávnostné otvorenie a ukončenie olympiád riešil už barón Pierre de Coubertin.
- b) Pierre de Coubertin bol inšpirovaný slávnosťami pri otvorení svetových výstav.
- c) Športové súťaže na olympiáde sa môžu začať až po slávnostnom otvorení.
- d) Z časových dôvodov sa športové súťaže môžu začať už pred slávnostným otvorením olympiády.
- e) Slávnostný nástup športovcov začína vždy výprava z Grécka.
- f) Ako druhá pri nástupe športovcov prichádza výprava z hostiteľskej krajiny.

11.* Studená vojna výrazne zasiahla aj olympijské hnutie. Hneď dve letné olympiády boli poznačené politicky motivovanou neúčastou veľkej časti športovcov z východného, resp. západného bloku. V odpoveďovom hárku uvedte, o ktoré dve olympiády išlo, v ktorých mestách a v ktorom roku sa konali. Pomôžte si aj obrázkom, kde vidíte prvé písmeno jedného z miest.

12.* Akým cudzím slovom označujeme slávnostné otvorenie a ukončenie olympijských hier?
Napíšte toto slovo a pomôžte si začiatočným aj posledným písmenom v odpovedovom hárku.

13.* Pri slávnostnom otvorení olympiády na čele každej výpravy kráča väčšinou športovec, ktorý nesie štátnu zástavu/vlajku svojej krajiny. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

- a) Ako nazývame toho, kto nesie tento štátny symbol? Pomôžte si aj prvým písmenom v odpovedovom hárku.
- b) Z uvedených športových osobností Slovenska vyberte štyri, ktorým sa dostalo pocty niesť zástavu na čele našej výpravy pri otvorení olympijských hier: **Peter Šťastný, Peter Bondra, Jozef Lohyňa, Michal Martikán, Karol Kučera, Martina Moravcová, Elena Kaliská.** Stačí napísať jeho/jej priezvisko.

14.* Až v tomto tisícročí Medzinárodný olympijský výbor definoval tri hlavné olympijské hodnoty. Ktoré z uvedených možností predstavujú tieto správne hodnoty? Zapíšte ich do odpovedového hárka.

zodpovednosť, výnimočnosť, výkonnosť, priateľstvo, rešpekt, súcit

15.* Olympijskí medailisti nedostávajú len samotné medaily, ale aj ďalšie pripomienky ich úspechu. Ktoré tri z uvedených možností nie sú správne? Do odpovedového hárka zapíšte iba písmená, ktoré sú pri nich uvedené.

- a) šatky vo farbe získanej medaily
- b) diplomy
- c) plakety
- d) olympijský symbol vo farbe získanej medaily
- e) odznaky vo farbe získanej medaily

16.* Do odpovedového hárka zapíšte len správne kombinácie písmen a čísel z rokov a miest konania olympijských hier. Pomôžte si aj obrázkami,

a) 1968	1) Montreal
b) 1976	2) Atlanta
c) 1996	3) Mexico City

17. Pod vplyvom osvietenenských myšlienok sa aj v Uhorsku začína vedecké bádanie a zakladajú sa učené spoločnosti, či akadémie a rozvíja sa vedecké bádanie.

Rozhodnite, či sú uvedené tvrdenia pravdivé alebo nepravdivé. Správnu odpoveď áno/nie označte (zakrúžkujte) v odpovedovom hárku.

- a) Návrh prvej učenej spoločnosti v Uhorsku vypracoval Matej Bel.
- b) Geografiu uhorských stolíc – dielo Notície napísal Jozef Karol Hell.
- Na pripojenom obrázku je pohľad na toto dielo.
- c) Ešte v 18. storočí nebolo vedecké bádanie na našom území využívané pri banskej činnosti.

18. Pozorne si prečítajte nasledovný text odkazujúci na udalosti Veľkej francúzskej revolúcie a nájdite v ňom štyri chyby. Zapište ich do odpovedového hárka a doplňte tam aj správne, opravené znenie. Na poradí zapísaných chýb nezáleží. Zvýraznené slová a číslice sú správne a nie je možné ich meniť.

Koncom 17. storočia hlásali osvietenci **vo Francúzsku** potrebu radikálnej premeny spoločnosti. Problémy malo vyriešiť zvolanie troch **geniálnych stavov** panovníkom Ľudovítom XVI. Medzi tieto **stavy** patrila šľachta, duchovenstvo a vidiectvo. Poslanci tretieho stavu sa od ostatných oddelili a vytvorili Ústavodarné zhromaždenie s cieľom prijať ústavu platnú pre všetkých. Armáda mala urobiť poriadok, ale namiesto toho **vzbúrenci 14. júla 1789** zaútočili na palác **Bastila**, čo rozpútalo revolúciu.

19. Správne odpovedzte na nasledujúce otázky a odpovede zapište do odpovedového hárka.

- a) Na ktorých dvoch ostrovoch bol Napoleon Bonaparte vo vyhnanstve?
- b) Napíšte dnešný názov mesta, v ktorom bol koncom roka 1805 podpísaný mier medzi Habsburskou monarchiou a Francúzskom Pomôžte si aj pripojenou fotografiou.
- c) Ako sa nazýva umelecký sloh využívaný zväčša v bytovej kultúre, ktorý bol vytvorený za Napoleonovej éry?
- d) Ktorý ruský cár zrušil vo svojej krajine nevoľníctvo?
- e) Ktoré talianske kráľovstvo stálo na čele zjednocujúceho hnutia? (názov je zložený z dvoch slov).
- f) Ktorú organizáciu sa rozhodol založiť Jean Henri Dunant po krvavej bitke pri Solferine?

20. Vyberte vždy jednu správnu možnosť, ktorá vysvetľuje uvedené pojmy. Do odpovedového hárka zapíšte len písmeno a číslo, ktoré sa nachádza pri správnej odpovedi.

a) konzervativizmus: 1) ekonomické hnutie založené na výmene tovarov, 2) umelecký sloh založený na presných geometrických tvaroch, 3) politické hnutie zastávajúce tradičné hodnoty, 4) absolutistický štýl vedenia vlády

b) personálna únia: 1) spojenie dvoch štátov rozhodnutím mierovej konferencie, 2) dohoda dvoch alebo viacerých panovníkov na spojení ich území, 3) druh vlády, v ktorej o všetkom rozhoduje úzky okruh najvplyvnejších politikov, 4) spojenie dvoch alebo viacerých štátov osobou panovníka,

c) panslavizmus: 1) hnutie oslavujúce ruského cára, 2) úsilie o zjednotenie Slovanov pod vedením Ruska, 3) myšlienkový smer hlásajúci dominantné postavenie slovanských národov, 4) snahy Maďarov o podmanenie slovanského obyvateľstva

d) kolónia: 1) oblasť (krajina) ovládaná inou krajinou, 2) časť územia pod autonómnou správou, 3) územie pridelené Indiánom pre realizovanie ich spôsobu života, 4) názov zväzku konfедераčných štátov USA,

e) almanach: 1) starožitný predmet slúžiaci na podporenie historickej pamäti národa, 2) zbierka básní, 3) ročenka, zborník literárnych prác, 4) prvé vydanie národného časopisu,

f) memorandum: 1) pamätný spis, 2) spísanie pamätí významnej osobnosti, 3) pomník venovaný slávnej osobnosti, 4) spomienkové stretnutie k významnej historickej udalosti,

g) deklarácia: 1) slávnostné udeľovanie ceny víťazovi, 2) oprávnenie na diplomatické úlohy, 3) slávnostné verejné vyhlásenie, 4) neznášanlivá zaujatosť voči niekomu.

21. V odpovedovom hárku doplňte informácie súvisiace s mocenským súbojom európskych krajín v Severnej Amerike a s vývojom v USA.

Vojna na severoamerickom kontinente, ktorá prebehla v rokoch 1756 – 1763, ktorá posilnila vplyv Anglicka a znížila koloniálny vplyv Španielska a Francúzska – sa označuje aj ako ... **A** ... vojna.

Rebélia obyvateľov Bostonu proti britskej colnej politike v roku 1773 – bostonské ... **B**... čaj.

Thomas Jefferson sa stal autorom dokumentu, ktorý bol prijatý 4. júla 1776 a znamenal otvorený konflikt s Britániou v snahe získať samostatnosť – išlo o Deklaráciu ... **C** ...

Vojna za nezávislosť USA sa skončila v roku ... **D** ...

V roku 1789 sa stal George Washington (obr. X) – prvým ... **E** ... USA.

Počas občianskej vojny Severu proti Juhu, ktorá skončila v roku 1865 stál na čele USA zástanca zrušenia ... **F** ... – Abraham Lincoln (obr. Y)

Najdlhšie vzdorujúcim indiánskym kmeňom voči zaberaniu ich pôdy americkými osadníkmi boli ... **G** ..., ktorých najznámejším náčelníkom bol Geronimo.

obr. X

obr. Y

22. Z ponúknutých možností, ktoré sa týkajú slovenského národného obrodnia, vyberte vždy iba jednu pravdivú a gramaticky správne ju zapíšete do odpovedového hárka.

- a) Slovenskí evanjelici používali pri bohoslužbách jazyk s názvom *biblická - latinčina, slovenčina, slovienčina alebo čeština.*
- b) Učenec Ján Čaplovič je považovaný za zakladateľa *slovenskej archeológie, etnografie (národopisu), historiografie, muzeológie.*
- c) Ján Kollár bol súčasťou *prvej, druhej, tretej, prípadne žiadnej generácie národných buditeľov.*
- d) Nielen kultúrne, vzdelanostné a jazykové, ale aj politické ciele slovenského národa reprezentovala *skupina bernolákovcov, kollárovcov, štefánikovcov, alebo štúrovcov.*
- e) V roku 1792 bolo v Trnave založené *Slovenské učené – mecenášstvo, učilište, lýceum alebo tovarišstvo.*
- f) Samostatnou literárnou prílohou Slovenských národných novín bol a stále je *Havran, Orol, Sokol, alebo Jastrab tatranský.*
- g) Ľudovít Štúr prijal počas slávneho výletu na Devín v roku 1836 slovanské meno *Miloslav, Stanislav, Miroslav, alebo Velislav.*

23. Z nasledujúceho zoznamu vedcov a vynálezcov a toho, čím sa preslávili, vyberte 4 možnosti, ktoré nie sú založené na pravde. Do odpovedového hárka napíšte len príslušné písmená, pri ktorých je uvedená nesprávna informácia.

- a) Michael Faraday – elektromagnetická indukcia,
- b) George Mendel – periodická tabuľka prvkov,
- c) Charles Darwin – evolučná teória,
- d) bratia Wrightovci – vzducholod'
- e) Mária Curie Skłodovská – rádiové vysielanie,
- f) Robert Koch – identifikoval bacil tuberkulózy,
- g) T. A. Edison – fonograf,
- h) Dmitrij Mendeľev (na obrázku) – základy genetiky.

24. Rozhodnite, či sú uvedené skupiny informácií pravdivé alebo nepravdivé. Správnu odpoveď áno/nie označte (zakrúžkujte) v odpovedovom hárku.

- a) 1835 – vznik Muzeálnej slovenskej spoločnosti v Turčianskom Sv. Martine – Andrej Kmeť
- b) 1907 – tragédia v Černovej – Björnsterne Björnson
- c) Slovenská ľudová strana – Andrej Hlinka – tragédia v Černovej
- d) Liptovský Sv. Mikuláš – Spolok sv. Vojtecha – katolíci
- e) 1907 – Apponyiho zákony – maďarizácia

25. Z nasledujúcich možností vyberte tri také, ktoré nespájali v rámci monarchie Rakúsko a Uhorsko medzi rokmi 1867 – 1918, teda také, ktoré súvisia výlučne buď s Rakúskom alebo s Uhorskom. Do odpovedového hárka zapíšete iba tri príslušné písmená uvedené pri vhodných odpovediach.

- a) dualizmus
- b) Predlitavsko
- c) panovník (cisár a kráľ)
- d) colné územie
- e) Zalitavsko
- f) maďarizácia
- g) ministerstvo financií

26. Na základe opisu zistíte, o ktorú historickú udalosť ide, a zapíšete ju do odpovedového hárka.

- a) stretnutie európskych veľmocí, rokovalo sa o usporiadaní Balkánskeho polostrova po rusko-tureckej vojne (1877 – 1878), Rakúsko–Uhorsko získalo nárok na obsadenie Bosny a Hercegoviny,
- b) konflikt v roku 1913, odohral sa na juhu Európy, snaha o oslobodenie sa spod nadvlády Turkov a následné hádky o získané územia, zapojení Srbi, Bulhari aj Gréci, cár Ferdinand I. Koburg (na obrázku), vznik Albánska.

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Anna Žideková

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Vydal: NIVaM, 2025 a Slovenská komisia Dejepisnej olympiády